

2019

Blijf zitten waar je zit...

Een terugblik op onze ervaringen van het afgelopen jaar en iets over onze ambities in 2020

Dappere Dames

i.s.m. Buurtschouders

12-2019

Naast de vaste inloop en de voorlichtingsactiviteiten zijn we in het voorjaar van 2019 opnieuw begonnen met ons sociaal spreekuur. Deze keer in samenhang met cursussen zoals 'greep op je geld' en 'digitale vaardigheden'. Daar zijn in het najaar themavorlichtingen bij gekomen en trainingen assertiviteit en de spaarkring en op de valreep is dit nog uitgebreid met een heuse gaarkeuken met dank aan de Makkie. In 2020 willen we deze activiteiten doorzetten en uitbreiden, maar de vraag is of we dan nog wel een eigen ruimte hebben. Dit omdat het stadsdeel het buurtgebouw Batavia immers wil 'aanbesteden' en het daarmee voor ons onmogelijk maken om door te groeien naar hoofdgebruiker van het pand en de speeltuin. Dit is voor ons reden om een aantal ervaringen in inzichten bijeen te brengen en in dit boekje te bundelen.

De tekst is opgesteld in meerdere dialoogsessies waaraan Jan, Malika, Naima, Pierre, Rahma, Redouane, Roelien, Samantha en Sara deelnamen. De tekst is opgesteld door Pierre en mee vormgegeven door Roelien.

Inhoud

1. Onze activiteiten kort belicht.....	3
2. Het spreekuur en de omgang met een paradox	4
3. De cursussen	6
4. De illusie van zelfredzaamheid.....	8
a. Ruimte in de marge, over Makkies en zo	9
5. “Blijf zitten waar je zit’	10
6. Vormgeven aan het recht op perspectief	11
7. Ambities van de Dappere dames	13

1. Onze activiteiten kort belicht

*Geschiedenis gaat bijna altijd over slechte mensen
waarover men later niets dan goed zegt.
Friedrich Nietzsche*

Alles heeft altijd een voorgeschiedenis. Niet altijd zijn die verhalen even interessant. Daarom beperken we ons hier tot wat we in 2019 hebben gedaan. “We” is hier in de eerste plaats de stichting Dappere Dames, een buurtgebonden organisatie van vrouwen waarvan een belangrijk deel met een eerste of tweede generatie Marokkaanse migratie-achtergrond. Niet minder belangrijk zijn de andere vrouwen die door hun aanwezigheid en deelname de open-voor-allen sfeer helpen vestigen. Dappere Dames heeft drie dagen per week het gebruiksrecht van het buurtgebouw Batavia. Bij een aantal activiteiten krijgen ze steun van de stichting Buurtschouders. Dit is een kleine organisatie met kennis van thema’s als opleidingen, wetten, regels en subsidiezaken en om die reden door Dappere Dames gevraagd om hen tijdelijk te steunen.

Alle activiteiten in het buurtgebouw Batavia vinden plaats op de woensdag, donderdag en vrijdag (en een keer per maand ook op zaterdag). Het hebben van een eigen ruimte maakt dat het buurtgebouw een herkenbaar en toegankelijk inlooppunt is voor de vrouwen uit de buurt. Ze komen binnen voor een praatje met elkaar en worden tegelijkertijd geïnformeerd over de andere activiteiten of andersom. Vaak gaan deze praatjes over problemen waar men mee worstelt en wat dan weer aanleiding kan zijn om daar een themabijeenkomst aan te wijden. Behalve dat iedereen altijd kan binnenlopen hebben we op twee ochtenden een open inloop en op de derde ochtend een open-inloop in combinatie met een voorlichtingsactiviteit. Bij die voorlichting gaat het nagenoeg altijd over zaken die voor vrouwen van belang zijn en hun interesse hebben zoals; gezondheid, opvoeding, onderwijs, pakjekans-achtige mogelijkheden, huisvesting, enz. In het gesprek daarover staan veelal de concrete ervaringen met instellingen, hulpverleners, websites, brieven en antwoordapparaten centraal. Dit laatste is ook de reden voor het bestaansrecht van het sociaal spreekuur ‘de papierwinkel’. Hoewel formeel elke dag van 11:00 tot 13:00 uur is dat in de praktijk ruimer met de mogelijkheid om in een tweegesprek hulp te krijgen bij het doorgronden van de wereld van instellingen en overheid en te achterhalen of wat ze als hun recht zien ook binnen te halen is.

Op twee ochtenden in de week is er een training digitale vaardigheden en is het afgelopen jaar op de vrijdagochtenden ruimte was gemaakt voor een cursus ‘greep op je geld’. Deze is in 2019 in totaal drie keer georganiseerd met samen bijna 30 deelnemers. Het aanbod aan trainingen is in de loop van het jaar verder uitgebreid. Nieuw zijn een training assertiviteit en de start van een spaarkring. Vergelijkbaar nieuw is op de donderdagavonden de Makkiemaaltijd. Naast het al langer bestaande ochtendontbijt bij de inloop is dit een tweede mogelijkheid om heel concreet de gevolgen van armoede te verzachten.

2. Het spreekuur en de omgang met een paradox

Een paradox is een staart die zijn eigen slang opeet.

Johan Goudsblom

Er zijn altijd wel mensen aanwezig met voldoende kennis van de regels, de regelingen, de sociale kaart in combinatie met digitale vaardigheden waardoor het voor bezoekers, deelnemers makkelijk is om een vraag te stellen. Wat daarbij helpt is dat deze mensen bekend en gekend zijn en er dus een basis van vertrouwen is. Algemene vragen worden gemakkelijk gesteld tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten of ze worden zo geformuleerd dat duidelijk blijkt dat het vooral *niet* over de 'eigen' situatie gaat. Toch als we de vragen goed willen beantwoorden is het veelal nodig om uit de veiligheid van de groep en anonimiteit de stappen om in een direct gesprek met een van de spreekuurhouders in te gaan op de eigen specifieke situatie.

De vragen waarmee men naar het spreekuur komt zijn divers en in de opening altijd vrij eenvoudig, zoals bijvoorbeeld:

- Kun je helpen met aanvragen toeslagen?
- Hoe start ik een scheiding?
- Informatie over de diverse minimaregelingen (pak je kans, leergeld, SINA enz.)
- Hulp bij betalingen en schulden.
- Vragen over schoolkeuze of rapporten van kinderen.
- Bijles mogelijkheden en hoe dat te betalen?
- Hoe kom ik aan een andere/grotere woning? Wat te doen bij klachten over de woning?
- Hulp bij CV-opstellen en solliciteren maar ook vragen naar kansen op werk en opleiding.
- En ook en misschien wel vooral veel kleine praktische zaken zoals hulp bij lezen/begrijpen van brieven, bestellen van vervoerkaarten, regelen van afspraken enz. Veel van deze zaken moeten tegenwoordig digitaal gebeuren en dat vraagt naast computer vaardigheden ook om toegang tot de hardware *van* een computer. Beide zoals de taal- en digitale vaardigheden, als de beschikking over een laptop zijn nog wel eens een probleem.

Die simpelheid heeft veel te maken met wat we de *paradox* zijn gaan noemen. Want om goed te kunnen helpen moeten ze het hele verhaal vertellen, maar hun ervaring leert hen dat alles wat je tegen de 'hulpverlener' vertelt (en dus aan de instelling, de gemeente, de overheid) wordt opgeschreven in je dossier en uiteindelijk tegen je wordt gebruikt. De paradox is dat ze zo min mogelijk vertellen en de hulpvraag dus klein en concreet houden, met als gevolg dat ze uiteindelijk niet geholpen zijn met het gegeven antwoord. Want zonder het hele verhaal te kennen is het antwoord van de spreekuurhouder eveneens klein en concreet, maar vooral niet toepasbaar op de eigen situatie.

Als deze paradox niet wordt doorbroken dan heeft het spreekuurcontact geen nut. De hulpvrager is niet geholpen maar vooral bevestigd in wat al eerder gedacht werd, namelijk dat 'er voor ons soort mensen nooit iets gebeurt'. Waar het begint is met 'de tijd te nemen',

zonder dat ben je als vanzelf die gehaaste professional die al het antwoord geeft nog voordat hij/zij zich goed heeft geïnformeerd over de situatie van de vragensteller.

Naast het nemen van tijd is ook het nemen van een andere rol nodig. De spreekuurhouder moet niet in de rol van een hulpverlener of sociaal raadsman kruipen, maar wil misschien wel op de eerste plaats een gids zijn. Een gids die meeloopt met de hulpvrager en vraagt: “Wat gebeurt er als je met jouw vraag naar de bureaucratie/de instelling/ de website gaat, hoe gaan ze dan reageren?”. Met deze vraag als vertrekpunt wordt als het ware een routekaart gemaakt op zoek naar antwoorden.

Illustratie:

Iemand is ervan overtuigd dat ze een laag inkomen heeft en dus in aanmerking zou moeten komen voor een aantal extraatjes zoals vermeld op ‘pak je kans’. Maar tegelijkertijd wil ze niet vertellen hoe het met de inkomsten zit. In het spreekuur gaan we dan eerst naar de site van berekenuwrecht.nibud.nl. Op deze site kun je ook met fictieve gegevens uitzoeken hoe het zit met je rechten op toeslagen en gemeentelijke regelingen. We voeden deze site met verschillende gegevens, waardoor er inzicht ontstaat in hoe eventuele aanvragen worden beoordeeld en welke gegevens daarvoor nodig zijn. Het is nu aan vrager zelf om te besluiten of ze een aanvraag wil indienen.

Het wordt ingewikkeld als er naast een kleine reguliere baan aanvullende inkomsten zijn uit niet-regulier werk wat samen onvoldoende oplevert, maar waar tegelijkertijd niet van kan worden afgezien. Dan zitten mensen ‘vast’ in een werkelijkheid die niet past in de regels. Vergelijkbaar gecompliceerd is als een volwassen inwonende zoon weigert bij te dragen in de kosten van wonen en eten terwijl de moeder een bijstandsuitkering heeft met als gevolg van de kostendelersnorm ze nu zo’n € 200 minder per maand heeft dan wat nodig is. Opnieuw is dit een verhaal van iemand die ‘vast’ zit in een werkelijkheid waarop de regels geen antwoord hebben.

Dit zijn voorbeelden van trage vraagstukken. Vraagstukken waar een snelle oplossing onhaalbaar is omdat de persoonlijke omstandigheden van de hulpvrager dat naar diens inzicht niet mogelijk maken. Met als gevolg een situatie die blijft voortbestaan die objectief als een schrijnend onrecht kan worden gezien, maar echter vanuit de regelgeving gezien kan worden als zelf veroorzaakt en oplosbaar. De hulpvrager voelt zich echter onbegrepen en buitengesloten. Juist vanwege dit gevoel van buitengesloten zijn maakt de rol van gids zo belangrijk. Zodat ze samen een zoektocht kunnen starten naar verbetering van de omstandigheden.

3. De cursussen

Wat men moet leren doen, leert men door het te doen.

Aristoteles

Een van de kwaliteiten van Dappere Dames is dat ze veel vrouwen kennen en in staat zijn hen te bereiken en te motiveren om aan trainingen, cursussen en informatiebijeenkomsten te deelnemen. Het zijn trainingen en bijeenkomsten die soms door Dappere Dames of Buurtschouders zelf worden aangeboden en georganiseerd, soms ook worden ze verzorgd door het Ouder-Kind-Team, de GGD of Arkin. In het najaar van 2019 heeft Dappere Dames een kleine subsidie gekregen van het fonds voor Oost en van daaruit een drietal themabijeenkomsten verzorgd rondom de week tegen analfabetisme, de dag tegen armoede en de dag van de kinderrechten. Vanuit eigen inzet zijn themabijeenkomsten georganiseerd over 'hoe een nieuwe zorgverzekering te kiezen' en naar aanleiding van de dag van de Mantelzorg. Volgend jaar wil men deze themadagen nog verder uitbreiden met Internationale Vrouwendag op 8 maart. Zowel de cursussen als de bijeenkomsten zijn behalve van waarde in zichzelf ook belangrijk als 'katalysatoren' om zo bij de deelnemers een reflectie te starten op de eigen situatie. Beiden zijn ook een mogelijk opstapje naar een spreekuurbezoek. .

Een van de grootste uitdagingen waar de cursussen voor staan is het organiseren van een regelmatige opkomst. Want al hebben veel deelnemers weliswaar de ambitie om aan alle bijeenkomsten deel te nemen, komt er altijd iets tussen. Veelal zijn het dingen die te maken hebben met afspraken voor hun kinderen of met medici vanwege van de eigen gezondheid. Telkens opnieuw valt op dat ze vaak te weinig assertief zijn om een tijdstip af te dwingen dat zowel de instantie uitkomt als dat past bij hun eigen mogelijkheden. Vooralsnog betekent het dat we bij de opzet en uitvoering van de cursussen rekening houden met onregelmatige aanwezigheid en voldoende ruimte bieden voor herhalingen of hetzelfde vertellen vanuit een andere invalshoek.

Bij de cursus 'greep op je geld' werken we de diverse thema's; uurlonen, het verschil tussen bruto en netto, toeslagen, hoe 'manage' je de vele inkomensmomenten, werken en belasting, vaste lasten en hoe te beïnvloeden, hoe om te gaan met schulden en wat kan de schuldhulpverlening betekenen. We werken telkens met een drietal voorbeeldgezinnen; de alleenstaande met jonge kinderen en een bijbaan; de klassieke variant van een modaal inkomen en een alleenstaande met oudere inwonende kinderen waardoor ook de voordeurdelersregeling in beeld komt. Om in de laatste bijeenkomst op zoek te gaan naar een toekomstperspectief van deze voorbeeldgezinnen over 2 à 3 jaar. Onderliggend is natuurlijk de vraag in hoeverre je de eigen toekomst naar je hand kan zetten en beïnvloeden.

Zowel bij de cursus 'digitale vaardigheden' als bij 'greep op je geld' komt ook de inrichting van de eigen administratie aan bod en die administratie begint al bij de brievenbus. Wat opvalt is dat nu het gesprek met vrienden en familie meer en meer via sociale media gaat en veel mensen de nee-nee sticker op de brievenbus hebben geplakt, de resterende brievenbus post vooral bestaat uit (lastige) brieven van de verhuurder, de gemeente, de uitkeringsinstantie, de belastingdienst, de zorgverzekeraar en als het financieel uit de hand loopt ook van incassobedrijven, CJIB en deurwaarders. Naast dat de post niet altijd goed bezorgd wordt en evenzo niet altijd een brief direct wordt gelezen. Is de gewoonte dat deze even aan de kant

word gelegd tot een *rustiger* moment en dat moment wordt niet altijd gevonden. Met als gevolg dat de aandacht verdwijnt en termijnen verstrijken. Daarnaast heeft de overheid met mijnoverheid.nl een digitale brievenbus geïntroduceerd. Waar lang niet iedereen op is aangesloten en wie dat wel is (zich ooit heeft gemeld) heeft niet altijd in de gaten dat er post is. Bij wie die aansluiting wel perfect geregeld is ontstaat er een nieuw probleem, omdat de post gelezen moet worden op een smartphone en dat is niet het beste schermje om hiervoor te gebruiken. Daarbij laten we buiten beschouwing; het niet meer bij de hand hebben van DIGID, gebruikersnaam of wachtwoord, de toegang tot de mailbox van de (ex-)partner, het ondertussen hebben van een nieuwe telefoon (met nieuw nummer) of een nieuw mailadres, waardoor allerlei berichten gewoon niet aankomen. Zo kunnen deze twee communicatiekanalen – de reële en de digitale brievenbus – elk op eigen wijze behoorlijk verstopt zijn. En dus lopen cursussen en spreekuur weer soepel in elkaar over.

4. De illusie van zelfredzaamheid

*"Het idee is dat iedereen meedoet in werk, zorg en samenleving.
Maar niet iedereen kan dat en niet iedereen wil dat."*

Kim Putters

Het beleid van de overheid gaat ervan uit dat mensen zelfredzaam zijn (en dus kan de overheid terugtreden) of dat ze zelfredzaam moeten worden (en dus moeten mensen zich daartoe gaan inspannen). Nu is er vaak een afstand tussen beleid en werkelijkheid en niet altijd wordt de soep zo heet gegeten als deze wordt opgediend. Maar het uitgangspunt van zelfredzaamheid staat op gespannen voet met de werkelijkheid van een belangrijk deel van de burgers die juist zijn aangewezen op de steun en de helpende hand van de overheid. Die steun is bijvoorbeeld nodig omdat ze overheidsbrieven geschreven op taalniveau B2, C1 of hoger gewoon niet kunnen lezen. Maar ook als een brief van de overheid op taalniveau B1 is, dan kan 1 op de vijf mensen deze niet begrijpen. Onderstaand een illustratie van de site [paktaal](#) en stichting [lezenenschrijven](#).

A1	A2	B1	B2	C1	C2
5% VAN DE BEVOLKING	15% VAN DE BEVOLKING	40% VAN DE BEVOLKING	25% VAN DE BEVOLKING	10% VAN DE BEVOLKING	5% VAN DE BEVOLKING

taalniveau A1: Iemand met taalniveau A1 begrijpt woorden of namen die vertrouwd zijn en heel eenvoudige korte zinnen.

taalniveau A2: A2 is het niveau van iemand die het inburgeringsexamen gedaan heeft. Hij begrijpt korte eenvoudige teksten. Hij is in staat om informatie te vinden in eenvoudige teksten zoals een advertentie of een menukaart.

taalniveau B1: Mensen die taalniveau B1 hebben, begrijpen teksten die voor het grootste deel uit veelgebruikte woorden bestaan. Maar ze begrijpen ook moeilijker taal, als ze daar veel mee te maken hebben. Bijvoorbeeld door hun werk of hobby.

Volgens de stichting [lezenenschrijven](#) hebben in Nederland 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak hebben zij ook moeite met digitale vaardigheden. Dat staat gelijk aan 18%, dus ongeveer 1 op de 6 mensen.

We zijn niet de eerste die dit zeggen, maar het lijkt wel alsof het nooit serieus wordt genomen. Vandaar het volgende, neem eens de moeite om een recente brief van je gemeente of van de belastingdienst zorgvuldig te lezen en probeer dan antwoord te geven op de vraag: "welk deel van de bevolking deze brief makkelijk kan begrijpen?". Bedenk daarbij dat het niet alleen gaat om taal-, lezen- en digitale vaardigheden, maar ook om het begrijpen van het systeem *achter* de taal. Mocht je toevallig familie hebben in het verre buitenland leg ze dan eens uit dat een ouder met een full-timebaan met minimumloon, alleen kan rondkomen als eenzelfde bedrag door de overheid wordt toegevoegd in de vorm van zorg-, huur of kindtoeslagen en kinderbijslag. Met werken verdien je € 1000,- en je krijgt ervan de overheid nog eens € 1000,- bij omdat niemand met € 1000,- per maand kan rondkomen.

Wat dit illustreert is dat een combinatie van factoren ertoe leiden dat mensen worden buitengesloten. Deels zijn dat persoonsgebonden factoren zoals; taalvaardigheid, IQ of digitale vaardigheid, deels zijn het factoren die je systeem gebonden kunt noemen. Zoals het idee dat iedereen zelfredzaam is, waardoor mensen die dat niet zijn geen of onvoldoende steun krijgen. In de cursussen digitale vaardigheden en 'greep op je geld' combineren we daarom het versterken van vaardigheden met het leren begrijpen van de 'systeemwereld'. Ook op een andere manier zien we deze combinatie van factoren. Zo is er landelijk onderzoek onder gedaan bij klanten van de kredietbank (48,2%) en van Syncasso (59,6%) waaruit blijkt dat bij benadering de helft van de mensen met schulden laaggeletterd is.

Bij de start van de training 'greep op je geld' is aan de deelnemers gevraagd hoeveel hun telefoonabonnement kostte. De antwoorden verschilden van €8,- als goedkoopste tot € 15,- als duurste maandbedrag. Dit illustreert dat ze deze uitgave voldoende onder controle hebben. Anders is het als gaat om de kosten van de zorgverzekering, de energierekening of de TV/netflix abonnementen. Dan kom je in de wereld van onduidelijke aanbieders, kortingen, overstapkortingen en moet je voor een deel in de toekomst kunnen kijken. Om alles goed met elkaar te kunnen vergelijken zijn weer digitale vaardigheden nodig, maar ook en vooral een computer of tablet en iemand die als maatje of gids mee op zoek gaat naar de beste aanbieding. Dat laatste is ook de reden om naast het spreekuur en de cursus ook op een aantal dagdelen toegang tot een computer en een printer mogelijk te maken.

a. Ruimte in de marge, over Makkies en zo

Binnen de perken zijn de mogelijkheden even onbeperkt als daarbuiten

Jules Deelder

Waar onvoldoende inkomsten zijn, wordt altijd gezocht naar alternatieve inkomstenbronnen. Zo'n alternatief is de Makkie, een lokale buurtmunt die zowel elementen van armoedebestrijding in zich draagt als dat het een – weliswaar magere – beloning is voor vrijwilligerswerk. Zeker sinds de Makkie de mogelijkheid biedt om Makkiepunten in te ruilen voor cadeaubonnen ter waarde van € 15,- is de populariteit sterk toegenomen. Zowel Buurtschouders als Dappere Dames zijn uitgiftepunt en hebben hun vrijwilligers geregistreerd. Een niet onbelangrijk deel van de vrijwilligers ziet echter af van hun Makkie-rechten waardoor een Makkiepotje ontstaat waarmee we een aantal mensen in nood een beetje kunnen helpen. Andere alternatieven om iets bij te verdienen zijn het meehelpen bij cateringopdrachten en het doen van de wat zwaardere vrijwilligerstaken binnen het buurtgebouw. De mogelijkheid om tegen een vergoeding van 5,- per uur (met een maximum van € 170,- per maand of € 1700 op jaarbasis) een aantal taken uit te voeren is zeer populair. Wel is het vervelende dat het subsidiebedrag van buurtschouders en Dappere Dames het nauwelijks mogelijk maakt om dit goed vorm te geven. Een poging van Dappere Dames om de schoonmaak van het buurtgebouw op deze wijze vorm te geven is gestrand op de onwil van de Meevaart die in 2019 nog de officiële huurder/beheerder van het pand was. Daarom zijn op dit moment de cateringopdrachten nog het belangrijkste. De relatief grote markt van korte klussen, schoonmaakwerk bij particulieren, oppassen, wmo-pgb-taken e.d. zijn vaak onbereikbaar omdat het netwerk ontbreekt dat hun toegang zou kunnen verlenen. De behoefte en noodzaak om maandelijks de inkomsten met € 200,- tot € 300,- te verhogen is hoog maar slecht zelden ook daadwerkelijk in te vullen.

5. “Blijf zitten waar je zit”

*Ik wist dat iemand de eerste stap moest zetten
en ik besloot om niet te bewegen.*

Rosa Parks

Veel deelnemers ontwikkelen een zekere vaardigheid om met het ‘systeem’ om te gaan door te luisteren naar de verhalen van anderen. Die verhalen transformeren in hun herhalingen geleidelijk aan tot simpele one-liners. Zoals dat als je vanuit de bijstand een baan accepteert (en dat is in de regel een laagbetaalde tijdelijke baan met een onduidelijk contract) dan kost dat je toeslagen en ook al lijkt het alsof je erop vooruitgaat een jaar later komt de belastingdienst alsnog langs met een brief waarin ze de eerder verstrekte toeslagen teruggeisen. Iedereen kent wel iemand die zo’n brief gehad hebben het geld niet had en moest lenen en zo in de schulden terecht kwam. Zo’n verhaal verwordt dan langzaam tot de oneliner: ‘werken loont niet want het kost je de toeslagen’ of tot ‘wacht maar volgend jaar moet je extra belasting betalen’.

Wie weinig geld heeft, kijkt elke dag in de beurs om te zien wat er nog mogelijk is. De meeste rekeningen (vaste lasten) komen per maand en zo ook de uitkeringen en toeslagen. Het probleem is dat de toeslagen voorschotten zijn die pas over een jaar worden vastgesteld en daarmee doet de onzekerheid zijn intrede. Want als je naast je uitkering van (bij benadering) € 1000,- ook nog € 1000,- aan toeslagen krijgt dan leef je dus op de pof omdat € 12.000,- op jaarbasis voorlopig slechts een voorschot zijn dat ooit nog eens wordt vastgesteld. Een ‘ooit’ is hier een moment ergens in het komende jaar. De meest voor de hand liggende manier om met deze onzekerheid om te gaan is om niets te veranderen aan de omstandigheden. Dus niet verhuizen, niet van gezinssamenstelling veranderen, geen extra inkomsten verwerven enz. Tijdens de cursus hebben we dat vertaald naar een oud kinderversje dat wordt opgezegd bij verstoppertje:

Blijf zitten waar je zit....
En verroer je niet
Want er is gevaar.....
En je weet niet waar.

Dit is een houding die mensen aannemen omdat het de meest veilige is. Met als gevolg dat ze zijn opgesloten in een systeem dat zichzelf als opdracht heeft gegeven om mensen zelfredzaam te laten zijn zodat ze uit het systeem kunnen stappen.

Dit is geen pleidooi voor een basisinkomen (al klinkt alleen de gedachte eraan verleidelijk) het is zeker ook geen voorstel om nu maar gewoon al die toeslagen af te schaffen. Want laten we eerlijk zijn, zonder toeslagen is de huur niet te betalen, zijn de zorgkosten te hoog en moeten kinderen uit de armste 25 tot 40% van Nederland nog meer afzien dan nu al het geval is. Dit is wel een roep om aandacht voor wat we maar een onbedoelde bijwerking zijn gaan noemen. Want als het de bedoeling zou zijn, dan is het ronduit misdadig. Maar als het echt een onbedoelde bijwerking is willen we graag het gesprek aan hoe we die bijwerking kunnen opheffen.

6. Vormgeven aan het recht op perspectief

*Meer dan het verleden interesseert mij de toekomst,
want daarin ben ik van plan te leven.*

Albert Einstein

Een belangrijk deel van de achterban van Dappere Dames bestaat uit vrouwen in de leeftijd van 30 tot 50 waarbij velen ook nog jonge kinderen hebben. Een tweede opvallend aspect is dat ze geen werk hebben, wat wordt gebracht als een bewuste keuze vanwege hun rol als opvoeder van de kinderen. Wat ook opvalt is dat een aantal van hen in het verleden een beroepsopleiding heeft afgerond, vaak op MBO-niveau uiteenlopend van niveau 2 tot niveau 4 en aantal ook op Hbo-niveau. Nu de kinderen ouder zijn, de relatie soms op de klippen is gelopen kijken ze weer voorzichtig naar de arbeidsmarkt, een markt waar ze soms vijf maar vaker al tien jaar niet meer op actief zijn geweest. Terugkeren op de markt is niet gemakkelijk. Veel is veranderd, hun kennis en ervaring is verouderd of ze willen iets anders dan waar ze vroeger hun opleiding in gedaan hebben. Wat ze nodig hebben is echter niet voorhanden. Ze willen hun kennis weer actueel maken, een andere opleiding doen, hun vaardigheden weer op peil brengen, werkervaring opdoen en zich oriënteren op hun mogelijkheden en de kansen die er zijn. Als ze nu niet in beweging komen, dan is hun perspectief duidelijk. Dan zitten ze de komende 30 jaar in een uitkering en kosten ze de samenleving uiteindelijk zo'n driekwart miljoen euro. Als er ruimte komt voor heroriëntatie en als dat ook gefaciliteerd wordt bijvoorbeeld door 2 tot drie dagen per week gratis kinderopvang dan ontstaat er een dubbel perspectief. Perspectief voor hen en voor de samenleving. Maar het is dan wel zaak om de dreiging van kortingen, terugbetalen en missen van toeslagen op te heffen. Het opheffen van die dreiging begint al bij de kinderopvang. De huidige regeling is een toeslagregeling met alle risico's die daarbij horen. Logischer is het om gebruik te maken van de ervaring en kundigheid van een aantal vrouwen en samen met hen een buurtkinderopvang te realiseren die voor de deelnemers gratis is (en nodig omdat ze aan scholing of werkervaring doen) en die voor een kleinere groep vrouwen weer een praktijkplaats kan zijn en het voor anderen weer reële werkervaring is. Gratis kinderopvang klinkt als een idioot idee, maar is dat natuurlijk niet. Het is slechts het anders organiseren van wat nu ook al praktijk is. De kinderopvangtoeslag is nu immers ook al grotendeels gelijk aan de kostprijs, maar gaat wel samen met veel bureaucratie, onnodig geregeld en risico's. Haal dat weg en daarmee verdwijnt ook een veel te hoge drempel voor deze vrouwen om weer actief deel te nemen aan opleiding, werkervaring en werk.

Gratis kinderopvang voor zeker 2 tot 3 dagen per week is pas een eerste stap. Het zal allerm minst zo zijn dat hiermee alle barrières zijn geslecht. Een andere barrière is bijvoorbeeld het ontbreken van toegankelijke scholingsmogelijkheden voor volwassenen. Het aantal BBL-opleidingen neemt al jaren af, de prijs die commerciële opleiders (NCOI, LOI, NTI, Capabel enz.) is hoog en de kans op succes is te klein. Om die kans te vergroten is iets nodig wat we voorlopig maar een studiehuis zijn gaan noemen. Een plek waar voldoende Pc's staan, je kunt printen en waar je steun krijgt bij je studie en cursus. Een volgende barrière is die van het vinden van een praktijkplaats of werkervaringsplaats. Dat lijkt nog de kleinste te zijn, als we de aantallen en de variëteit zoals gemeld op stageplaats.nl als maat nemen. Dan zien we dat er alleen al in de Indische buurt enkele honderden bedrijven zijn die stageplaatsen bieden. De belangrijkste barrière lijkt echter nog het ontbreken van een stabiel perspectief. Banen zijn te

vaak flex, nul-uren, in deeltijd of tijdelijk waardoor het risico van het kwijtraken van toeslagen of het moeten terugbetalen niet alleen groter wordt maar tegelijkertijd ook onoverzichtelijk. Het zoeken is naar een structuur of constructie die mensen gedurende enkele jaren kan waarborgen tegen ongewenste bijwerkingen. Tenslotte is er nog een barrière die weinig wordt genoemd, maar mogelijk nog belangrijker is. Die heeft betrekking op het soort werk dat mensen willen gaan doen. Hun eerdere beroepskeuze blijkt nu – vijftien later – geen houvast of uitdaging meer te bieden. Maar het denken over een mogelijk alternatief krijgt onvoldoende steun en begeleiding. Als ze al worden aangesproken op hun werkvermogen dan krijgen ze te horen dat er nog mensen gevraagd worden in de schoonmaak of bij de thuiszorg. Beide werksoorten vervullen echter ook een grote rol in de verhalen. Tijdelijk werk, in deeltijd, geen vast contract, onlogische werktijden en vooral kost het je de toeslagen, waardoor je toelegt op werken. En dan lijkt het voordeliger om te 'blijven zitten waar je zit'.

Het ontwikkelen van een vernieuwd en inspirerend perspectief is wat we ook wel trage vraag noemen, omdat het zoeken naar een passend antwoord tijd en steun vraagt. Hier is geen ruimte voor de snelle bemiddelaar maar een werkend alternatief ontbreekt echter ook nog steeds. Terwijl we dit schrijven komt een rapport uit van de SER (Sociaal Economische Raad). Zij stellen dat er te weinig kans is op scholing voor mensen met een uitkering. Dat de bemiddelaars en werkconsulenten nog te vaak kiezen voor de kortste weg in plaats van de beste weg. En dat die beste weg veelal betekent dat mensen de kans en de tijd moeten krijgen om een diploma te halen. Dat betekent vaak dat ze iets langer tijd nodig hebben om weer arbeidsproof te worden, maar het betekent ook dat ze daarna duurzaam en met meer zelfvertrouwen kunnen werken aan hun toekomst.

7. Ambities van de Dappere dames

*Ja, mach nur einen Plan,
sei nur ein großes Licht!
Und mach dann noch'n zweiten Plan,
geh'n tun sie beide nicht.
Uit: Dreigroschenoper*

Het is al eerder gemeld dat het stadsdeel het buurtgebouw Batavia wil gaan aanbesteden. Hoe dat precies gaat gebeuren is nu nog onduidelijk. Voor de Dappere Dames is een ding echter wel duidelijk. Zij willen een poging doen om het buurtgebouw in hun beheer te nemen. Niet omdat ze nu zo graag een pand willen beheren, maar omdat een eigen ruimte nodig is voor de activiteiten die ze willen gaan doen. Activiteiten die ze ook in 2019 hebben gedaan en deze in 2020 en komende jaren met meer energie en hoger rendement ook willen uitvoeren. Ze omschrijven het zelf als volgt:

Doorgroeien met datgene wat we al doen, en ons takenpakket uitbreiden. Wij willen niet alleen een uitlaatklep zijn voor de vrouwen uit de buurt maar we willen ze iets bieden wat ze kan helpen in de toekomst. We willen graag de vrouwen die bij ons komen helpen om deel te nemen aan de maatschappij op de manier die bij hen past en die hen behoeften zal bevredigen. Wij willen de helpende hand blijven toereiken op moment dat men dit nodig heeft. Daarnaast willen we onszelf professionaliseren. Wij willen zelf groeien en meer leren, zodat we dit uiteindelijk door kunnen geven aan anderen en ook zodat we anderen beter kunnen helpen. Zelfredzaamheid en zelfontplooiing zijn de doelen die we voor ogen hebben voor ons doelgroep. Waar het voornamelijk om gaat is de vrouwen in hun kracht zetten. Ze alle juiste hulpmiddelen mee te geven zodat ze zelf de juiste stappen kunnen nemen. Wij leren de vrouwen zwemmen in t pierenbadje en bereiden hen voor op de A-baan. Het doel van de Dappere Dames is het versterken van de maatschappelijk positie van de vrouwen in Amsterdam Oost, met name op het gebied van opvoeding, gezondheid, veiligheid en sociale hulpverlening. Wij trachten onze doelstelling te bereiken door middel van verschillende workshops en programma's die aansluiten bij de behoefte van onze doelgroep te organiseren. De ambitie van de Dappere Dames is de vrouwen beter en op een professionele manier te begeleiden naar een actieve rol in de samenleving.

Of Dappere Dames de kans krijgt om deze ambities te realiseren is op voorhand niet zeker. Daarvoor zijn de plannen van het stadsdeel nog gewoon te vaag en naar onze mening te weinig realistisch. Het buurtgebouw Batavia is de laatste jaren verder verwaarloosd, de speeltuin nog maar zelden gebruikt. Dat vooral als gevolg van een combinatie van zwak beheer en ontbrekend beleid. Dat maakt het ook niet mogelijk om nu simpelweg een plan te maken voor de overname van het pand. Want een plan moet een zekere relatie hebben met een gewenste werkelijkheid en dat vraagt om een beetje onderzoek maar vooral om veelal praktijkexperiment. Een belangrijke plaats binnen de experimenten is weggelegd voor het aanbod aan activiteiten voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar. De leeftijd waar ook de speeltuin op is gericht. Het ligt voor de hand om de activiteiten te richten op sport en spel (in de buitenruimte) terwijl in de middagen gedurende de wintermaanden ruimte ontstaat voor

bijvoorbeeld de betere kinderfilm, algemene muzikale vorming, kinderkookcafe en voor de kleine kinderen een voorleescirkel. Juist activiteiten voor jonge kinderen vragen om structuur, continuïteit en kwaliteit van begeleiding. Het huidige subsidiebeleid lijkt daar echter geen ruimte voor te bieden. Dat is meteen een tweede knelpunt waar het gaat om het maken van een plan voor beheer. Scheiding van organisatie tussen beheer en uitvoering van activiteiten is bij zaalverhuurcentra zoals de Meevaart misschien nog te verdedigen, maar bij kleine pandjes is het een risico van kostenverhoging, bureaucratie en wederzijdse irritatie levensgroot. Ook lijkt dan de huidige scheiding tussen subsidieverstrekker (stadsdeel), beheer (een derde partij) en uitvoerders (meerdere bewonersorganisaties) niet het meest handig. Zo is een mogelijke aanbesteding gebaat bij duidelijkheid vooraf over het beschikbaar budget niet alleen voor beheer, maar ook voor activiteiten en vraagt het ook om duidelijkheid voor welke groepen het pand en de speeltuin primair zijn bedoeld. Veel van deze duidelijkheid ontbreekt nu. Dat maakt het voor ons moeilijk om een plan te maken voor beheer en gebruik van het pand. Laten we hopen dat die duidelijkheid er snel komt en dat we als gebruiker van het pand vanaf het begin kunnen meepraten. Want dat is wat we in 2019 ernstig hebben gemist.

Amsterdam, december 2019.

